

παντωνίου βρίσκεται το κέντρο τούτο· να γνωρίση το παιδί τη φύση και μάλιστα τη φύση την Ἑλληνική. Μακριά από κάθε σχολαστική προσπάθεια για τη μόρφωση του παιδικού γνωστικού, δίνονται στο παιδί μαθήματα πραγματογνωσίας και φύσιγνωσίας με τρόπο απλό και έλκυστικό. Ἀκόμη και κάτι άλλο. τού ξετιλίγεται ἡρεμα ἡ ζωὴ· πραγματοποιεῖται ὁ σκοπὸς τῆς ἐκπαίδευσης, πού δὲν εἶνε ἄλλος παρὰ πῶς ἡ ἐκπαίδευση νὰ γίνεται ἐφαρμογὴ στὴ ζωὴ.

Δὲ θὰ ἐπιμείνω σ' ὅλα τὰ καθέκαστα τοῦ βιβλίου. Τὸ σημαντικώτερο σ' αὐτὸ εἶνε ἡ ὁμοιομορφία στὴ γλώσσα, ἡ ὁμοιογένεια στὴν οὐσία του, ἡ ἀπουσία κάθε προσπάθειας γιὰ ἀποκρουστικὴν στὸ παιδικὸ πνεῦμα ἡθικολογία. Τὸ ἡθικὸ συμπέρασμα ἢ καὶ ἀποτέλεσμα βγαίνει μόνο του ἀπὸ ὅλο τὸ νόημα τῶν μικρῶν κομματαίων, πού ἀποτελοῦν ἓνα ἁρμονικὸ σύνολο. Κανένα ἀπὸ τὰ περιστατικά, πού ἰσοροῦνται, δὲν ἔχει ἐπιμέθιο. Τὸ παιδί ἀφίνεται νὰ βγάλῃ μόνο του τὸ ἡθικὸ συμπέρασμα, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριά ἔχει κι' ὁ δάσκαλος ὅλη τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἱκανοποιῇ τὸ ἐνδύφερό τοῦ παιδιοῦ, πού θὰ ξυπνᾷ στὸ κάθε κεφάλαιο, νὰ ἱκανοποιῇ τίς ἀπορίες, πού θὰ τοῦ γεννιοῦνται.

Ἀλλὰ τὸ βιβλίο ἔχει καὶ σημαντικὰ σφαλῆρα σημεῖα. Φαίνεται πῶς εἶνε γραμμένο ἀπὸ λογοτέχνη, πού ἔχει νὰ διηγείται ὁμορφα· φαίνεται ὅμως συχνὰ καὶ πῶς δὲν εἶνε γραμμένο ἀπὸ προσεκτικὸ παιδαγωγό. Ὑπάρχουν μέρη, πού, γιὰ μᾶς τοῦλάχιστο, δὲν εἶνε κατὰλληλα γιὰ τὴ μόρφωση τῆς παιδικῆς ψυχῆς καὶ τοῦ παιδικοῦ ἡθικοῦ. Ἐξαφνα ὅσα λέγονται γιὰ στοιχειὰ καὶ γιὰ φαντάσματα, ὅπως τὰ δημιουργήσεν ἡ λαϊκὴ πρόληψις κι' ἡ ἀνηξεροσύνη, ἔπρεπε νὰ λείπουν ὁλότελα. Ἡ πρόθεσις βέβαια τοῦ συγγραφέα εἶνε ν' ἀποδείξῃ γελοία τὴν πίστιν τῶν ἀποϊκῶν ἀνθρώπων στὴν ὑπαρξὴ φαντασμάτων, ἀφοῦ παρουσιάζει τοὺς μικροὺς ἥρωές του νὰ πηγαίνουν ἀφοβα — ὄχι ὅμως κι' ὅλοι — στὸ σπῆτι τοῦ στοιχειοῦ κι' ἐκεῖ νὰ βρίσκουν μόνο πέτρες καὶ βράχους. Μὴ δ' ἀποδεικνυτοῦς αὐτὸς τρόπος δὲν εἶνε ἀπρέλεια ἀποτελεσματικὸς γιὰ τὴν παιδικὴν φαντασίαν, πού πάντα θὰ κρατῇ πολὺ μέσα της τὴν πρώτη ἐντύπωσιν ἀπὸ ὅσα λέγονται γιὰ στοιχειά. Τὸ ἐπισόδιον τοῦ μεθυμένου μυλωνᾶ εἶνε παρῶν ἀντιπαιδαγωγικόν. Οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιάτες γιὰ νὰ κύνουν τὰ παιδιά τους ν' ἀποστρέφονται τὸ μεθύσι τοὺς παρουσίαζαν μεθυμένους δούλους καὶ τ' ἀφίναν νὰ βλέπουν ὅσα ἄσχημα ἔκανον τοῦτοι. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ εἶνε ἐπιβίβλησις γιὰ τὴν δοθότητα τοῦ ἐπισοδίου. Μὰ στὰ «Ψηλὰ Βουνά» τὸ μεθύσι τοῦ μυλωνᾶ παρουσιάζεται μόνο μετὰ τὴν ἀστέϊαν ἔφη του, γιὰ τοῦτο καὶ δὲ γίνεται διδακτικόν. Τὸ βλέπουμε αὐτὸ πολὺ γλήγορα, ὅταν ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιά τῆς μικρῆς κοινότητος παρουσταίνῃ τὸ μεθυμένον μυλωνᾶ μόνο γιὰ νὰ γελάσουν τᾶλλα.

Τὸ ἴδιον ἔχουμε νὰ εἰποῦμε καὶ γιὰ τὶς γελοιογραφίες. Οἱ εἰκόνες βέβαια εἶνε ἀπαραίτητες γιὰ τὴν αἰσθητικὴν μόρφωσιν τοῦ παιδιοῦ, γιὰ τὸ ξύπνημα τοῦ καλλιτεχνικοῦ τοῦ αἰσθήματος. Οἱ εἰκόνες ὅμως, οἱ μορφωτικῆς μετὰ τὴν καλλιτεχνικὴν τοὺς δύναμις γιὰ τὴ συνείδησιν τοῦ ὅραϊον· ὄχι κι' οἱ γελοιογραφίες· καὶ μάλιστα σὰν τὶς γελοιογραφίες τῶν «Ψηλῶν Βουνῶν», πού δὲν πιστεύουμε νὰ τις θαρροῇ κι' ὁ ἴδιος ὁ κ. Παπαντωνίου γι' ἀριστουργήματα. Ἡ γελοιογραφία εἶνε πρῶτ' ἀπ' ὅλα παραμόρφωσις. καὶ τὸ παιδικὸ μυαλὸ, ἡ παιδικὴ κρίσις δὲν εἶνε ἀκόμη ὥριμα γιὰ νὰ δε-

χτοῦν ἀξιμῶνται τὴν ἐντύπωσιν, πού θὰ τοὺς ἀφίσῃ.

Στοματήσαμε στὰ σφαλῆρα αὐτὰ σημεῖα τοῦ βιβλίου, ἐπειδὴ — κατὰ τὴ γνώμην μας πάντα — ρίχνουν κάποιον δυνατόν ἴσχιον στὶς ἄλλες ὁμορφίαις του καὶ στὰ πολλὰ προτερήματά του, πού ἓνα ἀπὸ τὰ σημαντικώτερα εἶνε κι' ἡ χάρις στὴν ἐξιστόρησιν. Τὸ διαβάξῃ τὸ βιβλίου αὐτὸ καὶ κάθε μεγάλος μετὰ τὴν πρόθεσιν νὰ ἴδῃ πῶς ἔγραψε γιὰ τὰ παιδιά ἓνας Ἕλληνας λογοτέχνης καὶ σιγὰ — σιγὰ ξεχνάει τὴν κριτικὴν του προδιάθεσιν καὶ τὸ διαβάξῃ πᾶν ἔργον ἀπόλυτα λογοτεχνικόν. Τοῦτο θαρροῦμε, μπορεῖ νὰ εἶνε ὁ καλλίτερος ἔπαινος τῶν «Ψηλῶν Βουνῶν».

Τὸ βιβλίο θὰ μῆνι στὰ σχολιά. Ἀρχὴ οὐσιαστικῆς τῆς ἐκπαιδευτικῆς μας μεταρρυθμίσεως. Ὡς ἐλπίσουμε πῶς αὐτὴ θὰ στερεωθῇ τόσο, πού οἱ ἀντίπαλοί της νὰ μὴ μπορέσουν νὰ τὴν πισθοδρομήσουν.

ΗΛ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΓΛΕΝΤΙΑ

ΕΝΑΣ ΑΠΟΥΑΝΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ

Daniel Bonosenectius λέγεται καὶ τὸ βιβλιαράκι του : «Φύρδην-Μιγδην» καὶ τὰ ποιήματά του....—
δρίστε καὶ τὸ δείγμα :

Ἀθέλητα, παρθένα
σ' ἐπότησα νερό
ἵνα μὴ μ' ἐνθυμείσαι
ἐμὲ τὸν κατερό.

Ἀθέλητα τὴ λήρῃ
ἔδωκα εἰς ἐσέ
ἵνα μὴν ἐνθυμείσαι
ἐμένας, ὦ καί.

Καὶ τώρα εἰς τὸν τοῖχο
τὸν καίκαλον κτυπῶ
γιὰ τὰ καμώματά μου
πού νιρέπομαι νὰ πῶ.

Καὶ τραβοῦν στὴν ἴδια νότα ὅλα τὰ ποιήματα, τὸ ἓνα καλύτερον ἀπὸ τ' ἄλλο. Καὶ γελάς, ξεκαρδίζεσαι, ὅσο δὲ γελάς μετὰ τὶς περιφρῆμες ποιητικῆς συλλογῆς πού βγήκανε στὸ τέλος τῆς περασμένης χρονιάς.

Ὁ κ. Bonosenectius φαίνεται μαθητὴς τοῦ Ἀλεξανδρειανοῦ ποιητῆ Καβάφη καὶ βέρος Ἀπουάνος. Κρίμα μοναχὰ πού τὸ βιβλίου του τῷγαλε τώρα, καὶ ὄχι στὰ 1918, γιὰ νάχει καὶ αὐτὸς δικαιώματα στὸ «Ἀριστεῖον τῶν Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν».

Κ. ΑΗΔΟΝΙΔΗΣ

ΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙ

(Μετάφρασις ἀπὸ τὸ γερμανικὸν τῆς Ebner-Eschenbach)

Ἐνα τραγουδάκι. Πές μου πῶς μπορεῖ
τόσον ἡ καρδιά μας νὰ τὸ λατρεῖ ;
σ' ἓνα τραγουδάκι μέσα τί θὰ λάχῃ ;

Τίποτε· διὸ λέξεις μόνο ρυθμικές,
μόνο διὸ ριμοῦλες ταιριαστές, γλυκὲς
καὶ ψυχὴν ἀκέρεια τότε ἐντὸς του θάχῃ.

Κ. Γ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ